

آب قنات، مهریه زنان طرشتی بود

نام:
قنات آب بالا
قنات صدقی
طرشت

قنات برای اهالی طرشت همچون یک رفیق و دوست بااهمیت و خاص بود، آن قدر که مهریه زنان را آب قنات در نظر می گرفتند. طرشت ۵ قنات داشت اما از این قنات ها تنها ۲ قنات زنده مانده اند و همچنان آب دارند.

حاج محمدباقر حسینمردی از معتمدین محله طرشت می گوید: «قنات شاهک، قنات کوچک، قنات آب بالا، قنات صدقی و قنات اسکندری از قنات های طرشت بود. از این قنات ها تنها قنات آب بالا و قنات صدقی هنوز آب دارند و مابقی خشک شده اند. مادر چاه قنات آب بالا از رود دره فرحزاد نشئت می گرفت که این روزها در محدوده پارک نهج البلاغه قرار گرفته است. قنات آب بالا مهم ترین قنات طرشت بوده و هست؛ به خصوص در گذشته آب این قنات چرخ های آسیاب معروف کهک را می چرخاند. حتی آسیابی قدیمی در محدوده صادقیه امروزی وجود داشت که همین قنات آب بالا چرخ هایش را می چرخاند. آب قنات کوچک هم به همین قنات آب بالا می ریخت.»

قنات معروف دیگر محله طرشت قنات صدقی است که مظهرش در پارک پردیسان پدیدار می شود و بخش وسیعی از پارک را سیراب می کند. حسینمردی می گوید: «به زبان طرشتی این قنات به قنات صدقی معروف است ولی نام اصلی اش صدقی است. سرچشمه این قنات هم دره پلنگ فرحزاد بود.»

تا چند سال پیش نیز قنات اسکندری که مادر چاهش کف رودخانه کن بود، در محله طرشت آب داشت. این قنات را فردی به نام اسکندری که یک ارباب جبری بود در باغ هایش ساخته بود. این قنات به واسطه ساخت و ساز کور شده است.

رضا طرشتی نژاد از دیگر اهالی طرشت می گوید: «آب قنات ها سهمی بود. قنات ها وقف نبودند، ولی آبش را وقف می کردند. مثلاً می گفتند با سهم آب قنات فلان باغدار، تو تستان را آبیاری کنی و درآمدش را وقف حسینیه می کردند. از طرفی آب قنات را مهریه زنان نیز می کردند. سند از دواج مادرم موجود است و مهر او بخشی از آب قنات است.»

قناتی که دعوی اهالی کن را پایان داد

روستای کن قنات کم نداشت، اما آب بیشتر آنها صرف آبیاری باغ ها می شد. در این میان، آب قنات حجت آباد کن برای اهالی از اهمیت زیادی برخوردار بود، چون آب شرب محله و آب انبارها از آن تأمین می شد و همچنان پر آب است. علیرضا حاجی آقابرگی از معتمدین محله کن می گوید: «روزی آیت الله برقی بالای منبر نشسته بود؛ مردی با سر و صورت خونی به مسجد آمد. ظاهراً دعوی بر سر آب در گرفته بود، چون آب سالم و کافی برای خوردن وجود نداشت. آن روز آیت الله برقی با اهالی صحبت کرد تا قناتی جدید در محله ساخته شود. مردم محله همت کردند و ۸۳ سال پیش قنات ساخته شد و به نیت امام زمان (عج) نام حجت آباد را برای آن انتخاب کردند. قنات حجت آباد منبع اصلی تأمین آب آب انبارهای کن بود و آبی خنک و گوارا داشت. این قنات معماری جالبی دارد. زمانی که شب زمین زیاد می شد برای اینکه آب هدر نرود ترنهایی در زیر زمین حفر می کردند تا آب را کنترل کنند و شیب زمین بشکند. «ترناها» در پیچه هایی بودند که آب

قناتی که به اشک چشم معروف بود

مادر چاه قنات ۱۵۰ ساله وسک، در شمال بزرگراه شهید باکری امروزی قرار دارد. «مهدی ثابت» متولی قنات، می گوید: «مظهر این قنات در باغ خانوادگی ما در شمال محله شهران قرار دارد. قنات وسک را مقنی های یزدی ساختند. پدرم می گفت: در گذشته مقنی های یزدی در کن رفت و آمد داشتند و حتی مسئولیت لایروبی قنات هم با آنها بود. یادم هست دور تادور مظهر قنات را سنگ چین می کردیم و در تابستان یک استخر کوچک می ساختیم. آب قنات وسک برخلاف این روزها بسیار زلال بود و برای همین اهالی به آن لقب اشک چشم داده بودند.»

ثابت که چند نسل قبل او هم متولی آب قنات وسک بوده اند، می گوید: «این قنات بیش از ۳۰ تا ۴۰ هکتار از باغ های نیمه شمالی کن را آبیاری می کند. متأسفانه آب این قنات به واسطه دو حلقه چاهی که در انبار نفت شهران دارد به نفت آغشته شده. چندین بار این موضوع را از طریق محیط زیست پیگیری کردیم و قرار شد مسئولین انبار نفت چاه جدیدی حفر کنند و مسیر قنات را تغییر دهند، ولی هنوز کار خاصی انجام نشده است.»

نام:
قنات
حجت آباد

موقعیت:
باغ های
کن

از آنها به شدت خارج می شد تا توازن برقرار شود. «مظهر قنات حجت آباد کن در محدوده ابتدایی جاده سولقان قرار دارد و مادر چاه آن در دامنه البرز جنوبی قرار گرفته. علیرضا محبعلی سال هاست که متولی این قنات است و مسئولیت میرآبی باغ ها را بر عهده دارد. او می گوید: «دهه ۵۰ برای تأمین آب لوله کشی کن از آب قنات حجت آباد و فرمانفرما استفاده شد. این قنات بزرگ ترین مخزن جمع آوری آب قنات های غرب تهران است. اصطلاحی به نام «پاکنه» وجود دارد که ورودی ها و دسترسی به قنات است. ۳ سال پیش یکی از این پاکنه ها را بازسازی و مناسب سازی کردیم و امکان دسترسی به قنات برای گردشگران و محققان فراهم شد. چند سال پیش برای لایروبی قنات رفته بودم که بعد از اتمام کار به درون یکی از میله ها پرتاب شدم. خدا را شکر اتفاقی برایم نیفتاد.»

ماجرای باغدارانی که از قنات زنده بیرون آمدند

هنوز وارد حیاط امامزاده حمیده خاتون (س) و سید جعفر (ع) نشده اید که صدای شرشر آب به گوش می رسد؛ آب قنات قدیمی که از زیر کوه های مرادآباد آغاز شده و با گذشتن از محله پونک به سمت باغ فیض امتداد می یابد. «عباس حیدری» از قدیمی های محله باغ فیض می گوید: «اهالی غیرت خاصی نسبت به تنها قنات این محله داشتند و هر کدام به نوبت مسئولیت لایروبی و مراقبت از آن را بر عهده می گرفتند. پدرم تعریف می کرد روزی حاج ابوالحسن و حاج مهدی از باغداران باغ فیض برای لایروبی قنات رفته بودند. به دلیل انباشت گل ولای آب جمع شده بود. بعد از اینکه مسیر قنات را باز می کنند، آب آن ها را با خود می برد. همه سر مظهر قنات در امامزاده باغ فیض جمع می شوند تا جنازه شان را از آب در بیاورند ولی در کمال ناباوری زنده از آب بیرون آمدند. اهالی گوسفند قربانی کردند و میان روستاییان پخش کردند.» احترام فدایی همسر عباس آقائیز می گوید: «آب قنات برای اهالی متبرک بود. هر سال برای پخت سمنو، گندم را ابتدا در قنات می گذاشتیم تا آنجا خیس بخورد. آب زلال و پاک بود و این را تبرک سمنوی ندی می دانستند.» قنات باغ فیض چند سالی به دلیل ساخت و ساز و بی توجهی خراب می شود، ولی اهالی با کمک یکدیگر دوباره آن را احیا می کنند.

نام:
قنات
باغ فیض

موقعیت:
امامزاده
حمیده خاتون س
وسید جعفر